

Lærernetværk og professionel udvikling

– den virtuelle sprogplatform

»Tungumálatorg«

Island har et omfattende samarbejde med og kulturelle forbindelser til Norden, og i den globale sammenhæng er nordisk samarbejde af stor vigtighed for os. Gode færdigheder i et andet nordisk sprog er en forudsætning for at islændinge fortsat kan være aktive deltagere i nordisk samarbejde. Formålet med undervisningen i nordiske sprog i Island er at opretholde og styrke forbindelsen til de nordiske lande. Danskundervisningens sigte er at eleverne udvikler en flersproglig forståelse når det gælder de nordiske sprog, og er i stand til at genkende, forstå og udtrykke sig i nordisk sammenhæng.

Tungumálatorg

I denne artikel vil jeg give et overblik over dansk lærernes situation i grundskolen i det spredt befolkede Island og beskrive hvordan man mener at Tungumálatorg/Sprogtorvet, en virtuel sprogplatform¹, kan medvirke til at styrke lærerne i deres arbejde og derved gavne undervisningen i sprog på længere sigt. Tungumálatorg er i løbet af to år blevet en betydelig bank med materialer og idéer på mange sprog. Der er lagt vægt på tre fokusområder: Undervisning i fremmedsprog, den multikulturelle skole og undervisning i islandsk som andetsprog. Med konkrete eksempler på flere forskellige sprog vises det hvordan teori med hjælp fra erfarne lærere bliver til aktiviteter i klasseværelset.

BRYNHILDUR ANNA RAGNARSDÓTTIR
MA i uddannelse og pædagogik, leder af
Tungumálaver/Grundskolernes Sprogcenter
brynhildur.a.ragnarsdottir@reykjavik.is

Tungumálatorg/*Sprogtorvet* er en platform på nettet for sprogundervisning og den multikulturelle skole. Det er et virtuelt mødested for alle skoler, skoletrin og sprogundervisning inden og uden for skolesystemet, og det kan derfor anvendes af sproglærere, skoleledere og forældre med det formål at oplysninger, erfaringer og ekspertise frit kan flyde på tværs af de forskellige sprogområder. Projektets bagland er Undervisnings-, Forsknings- og Kulturministeriet, som har taget initiativ til projektet, og som *hoster* sitet, og Reykjavík Kommune, afdeling for uddannelse med Tungumálavers/Sprogcentrets erfaring med rådgivning og netværksdannelse af lærere via nettet. Fysisk hører Tungumálatorg under Islands Universitets Pædagogiske Skoles paraply, og fagligt bliver det udarbejdet i samarbejde med sproglærernes foreninger.

Visionen med Tungumálatorg er at skoler, læreruddannelser, lærerforeninger og administration tager et kollektivt ansvar for børn og unges sprogundervisning for at sikre eleverne deres lovmæssige ret til kvalificeret undervisning i sprog (Alþingi, 2008b) og sørge for at der ikke er forskel på børns og læreres vilkår på landet og i byerne.

Rådgivning

Til trods for at halvdelen af de lærere der underviser i dansk, er klasselærere uden sprogpædagogisk baggrund, er der inden for det offentlige skolesystem ingen ansvarlige som lærere i dansk kan henvende sig til. Det er beklageligt da der i lærer- eller efteruddannelsen heller ikke er tilbud om specifikke kurser hvor man fokuserer på afgrænsede områder i danskundervisningen (Ragnarsdóttir et al., 2008). De eneste fag der har fagkonsulent-service, er norsk og svensk. Elever der undervises i norsk og svensk i Island, har disse sprogeten som modersmål eller som andetsprog, og de har et basalt kendskab til sproget og kulturel tilknytning til Norge eller Sverige. Antallet af grundskoleelever i norsk og svensk er lille, og eleverne har den særstilling at de bor spredt over hele landet. For at koordinere undervisningen i hele landet arbejder lærere og instruktører under ledelse af konsulenter i norsk og svensk, ansat ved Tungumálaver/Sprogcentret. Tungumálaver/Sprogcentret er et institut med tre slags funktioner: Konsulentvirksomhed til skoler i bygder hvor man ikke har kvalificerede sproglærere i norsk og svensk, fjernundervisning i modersmål og andetsprog i norsk, polsk og svensk for elever i 9. og 10. klasse (svarende til 8. og 9. klasse i Danmark) i hele landet og traditionel klasseundervisning for elever i norsk,

polisk og svensk i 7. og 8. klasse (svarende til 6. og 7. klasse i Danmark) i Reykjavik og nabokommuner. Med internettet som medium har man flyttet undervisningen i norsk og svensk op på et andet niveau: I stedet for to timers undervisning om ugen efter en normal skoledag, er undervisningen blevet en del af det offentlige skolesystem hvor der bliver sørget for at elevernes disponible tid på skolen bliver brugt optimalt og at de kan få alle deres timer inden for et normalt skoleskemas rammer. Tungumálaver/Sprogcentret hører under Reykjavik Kommune, afdeling for uddannelse, og får støtte fra polske, norske og svenske myndigheder.

Dansk

Hvert skoleår udstationeres der rejselærere i de islandske grundskoler. De har som hovedopgave at bidrage til at grundskolens elever opnår mundtlige kompetencer i dansk mundtlig sprogtræning i dansk med. De skal derudover tilrettelægge korte kurser for islandske lærere i de områder de udsendes til. Af undersøgelser foretaget af henholdsvis Svanbjörnsdóttir et al., 2006 og Dal, 2008 fremgår det at rejselærerne har bidraget til en øget sproglig kompetence og interesse for dansk blandt skoleelever, givet lærerne faglig inspiration, opmuntring og input samt udvidet lærernes vifte af metoder og styrket deres mundtlige kompetence. Effekten af deres arbejde og kursusvirksomhed er dog begrænset til de områder de udsendes til. Der savnes sammenhæng, kontinuitet og opfølgning i deres arbejde, og det indgår ikke i deres arbejdsbeskrivelse at de skal lægge materiale ud på Tungumálatorg, således at alle dansklærere i landet kan nyde godt af deres ekspertise.

Lærerne

Ifølge bekendtgørelse om læreruddannelse fra 2008 skal en grundskolelærer nu have en mastergrad. Det er dog fremtidsmusik; for de fleste nuværende lærere er uddannet under andre forhold hvor kravet var en bachelorgrad i ét til to fag eller en BED² for at blive almen klasselærer med vægt på pædagogiske fag og dansk som tilvalgsfag.

Efteruddannelsen for grundskolelærere har i mange år generelt været utilstrækkelig. Kurserne er få, sporadiske og kortvarige og som oftest uden nogen form for opfølgning. Der er mangel på udbud af muligheder for faglig udvikling hvor lærerne kan hente støtte og inspiration i deres daglige arbejde. Det gælder fx for gruppen af lærere der skal undervise 7. klasse i begynderdansk (Ragnarsdóttir

et al., 2008). Lærerne har behov for faglig støtte til at udarbejde målformuleringer og planlægge deres undervisning så den imødekommer eleverne på de forskellige kompetenceniveauer der beskrives i den nye læseplan. Tungumálatorg er derfor tænkt som en dynamisk efteruddannelse, en inspirationskilde og et rum for erfaringsudveksling som lærerne har adgang til, hvor end de er og til enhver tid.

Som ringe i vandet

Det forventes at mange lærere vil deltage og øge projektets effekt, og indslag på torvet vil brede sig som ringe i vandet til inspiration for andre. Regionale tilbud om kurser, konferencer og seminarer er ofte kun tilgængelige for de lærere som bor nærmest. Geografiske og logistiske hindringer står tit i vejen for at lærerne kan være aktive deltagere i den efteruddannelse som udbydes. Derfor er det afgørende vigtigt at man tager internettet i brug og udarbejder sammenhængende efteruddannelsesstilbud tilrettelagt som forløb hvor man kombinerer teori og praksis på seminarer, i klasseværelset og på det virtuelle torv.³

Den nordiske del af Tungumálatorg har som hovedfunktion at støtte netværksdannelse og kollegial rådgivning blandt lærere i nordiske sprog. Hensigten er at støtte lærernes faglige samarbejde på tværs af sprog, skoletrin og afstande og at styrke lærerne i praksis med gensidig, faglig kommunikation og med materialer til undervisningen.

Tungumálatorg har allerede styrket spredningen af materialer, af god praksis mellem lærere og af eksempler på god undervisning. De digitale medier og internettets muligheder giver således muligheder for spredning af viden, erfaringer og finansielle midler til fordel for mange på samme tid. Den nordiske del af Tungumálatorg har nydt godt af en samarbejdsaftale mellem Danmark og Island, Nordplus og Nordisk sprogkampagne.

Forventninger

Håbet med Tungumálatorg er at man kan opsamle de erfaringer og den viden landets lærere er i besiddelse af, og præsentere det samlet på en måde der kan udgøre en 'on-site'-efteruddannelse og -inspiration hvor lærere uden for hovedstaden får andel i kurser, seminarer og konferencer både i real og forskudt tid. Tungumálatorg vil således medvirke til at etablere et udvidet læringsrum hvor der skabes aktiv interaktion mellem klasseværelset og samfundet uden-

for, så de unge opdager at dansk faktisk også eksisterer uden for klasseværelsets rammer. Eksempler er diverse *Cooperative Learning*-strukturer, kommunikative arbejdsformer og forløb med mobiltelefoner, karruseller med fysisk aktivitet og fx det flersproglige projekt, Nordlys, hvor der opfordres til samarbejde mellem klasser via nettet. På den måde sikrer man at skolerne på egne præmisser kan følge med i diskussionerne og udvikle egne idéer lokalt.

En vidensbank som Tungumálatorg gør det nemmere for landets kommuner at implementere de officielle målformuleringer i undervisning i fremmedsprog og indvandrerbørns modersmål på en økonomisk overkommelig måde. Det flersprogede fokus styrkes når alle sprog er synlige og tilgængelige ét sted hvor den pædagogiske diskurs foregår på hvert af de repræsenterede sprog.

Det er nødvendigt at tage alle midler i brug der kan medvirke til at elever får adgang til kvalificeret undervisning – ellers er der fare for en kompetencekløft mellem by og land. I et spredt befolket land som Island spiller det digitale miljø en afgørende rolle i at alle står lige, både elever og lærere. Der er store behov for en synlig, interaktiv sammenhæng mellem de officielle mål, klasseværelset og læreruddannelsen. Skolernes styrke er autonome lærere som har adgang til opdaterede materialer og forbilleder i form af god praksis fra kolleger som de kan bruge i deres professionelle udvikling.

Noter

1 Tungumálatorg/Sprogforvet: <http://tungumalatorg.is/> er en platform på nettet for sprogundervisning, den multikulturelle skole og ressourcer for islandsk som andetsprog.

2 Bachelor of Education.

3 Mobilen i undervisningen: <http://tungumalatorg.is/mobilen/>. Opfølgingsmateriale fra et kursus i at bruge mobilen i sprogundervisningen.

Litteratur

Alþingi (2008a). *Lög um kennaramenntun/Lov om læreruddannelse*. Hentet 21. febrúar 2012, fra <http://www.althingi.is/altext/stjt/2008.087.html>

Alþingi (2008b). *Lög um grunnskóla/Lov om grundskole*. Hentet 12. april 2012, fra <http://www.althingi.is/lagas/nuna/2008091.html>

Dal, M. (2008). *At móttaga en rejselærer – rapport om spøgeskemaundersøgelse*.

Reykjavík: Kennaraháskóli Íslands. Ragnarsdóttir, B.A. (1999). Norsk- og svensk på Nettet. Et pilotprojekt. I *Málfríður* 15/2. 4-7.

Ragnarsdóttir, B.A., Ingvarsdóttir, H.,
og Torfadóttir, A. (2008). *Aktiviteter,
arbejds- og organisationsformer. En forsk-
ningsrapport om begynderundervisningen
i dansk i den islandske grundskole.*
Reykjavík: Háskólaprent.

Svanbjörnsdóttir, B., Þorsteinsson, T.,
og Steingrímsdóttir, M. (2006). *Stuð-
ningur við dönskukennslu. Dansk-islenskt
samstarfsverkefni 2003-2006. Úttekt.*
Háskólinn á Akureyri. Reykjavík:
Menntamálaráðuneytið.